

ЗАКОН О СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈИМА

Глава I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1.

Овим законом уређују се питања од значаја за изградњу, коришћење, чување, заштиту и финансирање одржавања спомен обележја, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ову област.

Значење појединих појмова

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону, имају следеће значење:

1) **спомен обележје** јесте војно гробље и појединачни гроб, надгробни споменик, спомен костурница, капела и спомен црква, споменици, јавно спомен обележје, спомен плоча, место страдања и знаменито место и други пијететни симбол, који се сматра творевином од значаја за историју и културу и ужива претходну заштиту, сходно закону којим се уређује заштита културних добара.

2) **место страдања** јесте место и шира просторна целина на којој су вршене егзекуције, злостављања заточених у затворима и заробљеништву, са или без похрањених хуманих остатака, гробница или гробова;

3) **знаменито место** јесте место и шира просторна целина на којој су се догодили кључни ратни догађаји од историјског значаја и утицаја на ратне исходе за Републику Србију;

4) **јавно спомен обележје** јесте споменик или други фигурални објекат, скулптурално или архитектонско дело на површини јавне намене који је у вези са личностима или ратним историјским догађајима;

5) **погинуло лице** јесте лице које је изгубило живот услед ратних догађаја;

б) **заштита спомен обележја**, у смислу овог закона, подразумева редовно одржавање и уређење спомен обележја ради заштите од оштећења и пропадања и одржавања у достојанственом и препознатљивом стању, као и спречавање неовлашћене измене, дораде, измештања, замене или уклањања спомен обележја или његовог дела.

7) **редовно одржавање** подразумева све радове који се изводе у циљу заштите, а нарочито:

а) одржавање писмених и других ознака на надгробним плочама и споменицима да би били видљиви и читки,

б) неговање и обнављање засада, зеленила и цвећа,

в) уредно одржавање ограда, приступних путева, стаза и других објеката;

8) **уређење спомен обележја** подразумева обележавање простора спомен обележја на видљив начин, подизање комеморативних симбола, ознака или других комеморативних обележја на постојећим, као и њихову реконструкцију и санацију, процедуру и радње поводом есхумација, премештања на нову локацију у земљи и иностранству, као и концентрацију посмртних остатака и вођење евиденције о спомен обележјима;

9) **инвеститор** јесте лице у смислу одредаба закона који уређује планирање и изградњу.

Глава II

Савет за неговање традиција ослободилачких и одбрамбених ратова Србије

Члан 3.

Образује се Савет за неговање традиција ослободилачких и одбрамбених ратова Србије ради давања иницијатива и мишљења за унапређење заштите спомен обележја (у даљем тексту: Савет).

Састав Савета

Члан 4.

Савет има седам чланова, које именује министар надлежан за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: надлежни министар), на период од четири године, и то:

1) једног члана из реда редовних професора на предлог Филозофског факултета Универзитета у Београду;

2) једног члана из реда истакнутих личности из области науке и уметности, на предлог САНУ;

3) једног члана из реда удружења грађана које се бави неговањем традиција ослободилачких ратова Србије;

4) три члана из реда органа државне управе, од којих једног члана на предлог министарства надлежног за неговање традиција ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: надлежно министарство), једног члана на предлог министарства надлежног за финансије и једног члана на предлог министарства надлежног за послове одбране;

5) једног члана на предлог републичке установе надлежне за заштиту споменика културе.

Председник Савета бира се из редова чланова Савета на период од четири године.

Председник и чланови Савета немају право на накнаду за рад.

Члан 5.

Стручне, административно-техничке и информатичке послове за потребе Савета обавља надлежно министарство.

Савет подноси надлежном министру извештај о свом раду најмање једанпут годишње.

Савет доноси Пословник о свом раду.

Надлежност Савета

Члан 6.

Савет предлаже годишњи програм изградње, постављања, реконструкције и санације спомен обележја.

Савет даје претходно мишљење о иницијативи за изградњу или постављање спомен обележја, у поступку доношење решења о изградњи или постављању спомен обележја.

Глава III

НАДЛЕЖНОСТ И СПРОВОЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

Спомен обележја у Републици Србији

Члан 7.

Заштиту спомен обележја у Републици Србији спроводе: надлежно министарство и јединица локалне самоуправе према месту где се спомен обележје налази.

Када се спомен обележје налази ван простора јавног гробља или простора које је у својини Републике Србије, власник, купац или други корисник непокретности је дужан да му обезбеди приступ како би се спровеле потребне мере заштите или одавала пошта жртвама.

Члан 8.

Јединица локалне самоуправе се стара о редовном одржавању спомен обележја који се налази на њеној територији, а средства се планирају и обезбеђују у буџету надлежне локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе је у обавези да непосредну околину спомен обележја заштити од обављања непримерених активности или изградње објеката чија намена није примерена у односу на ово место.

Члан 9.

Изузетно од члана 8. овог закона, у циљу спречавања пропадања и оштећења спомен обележја у Републици Србији која су категорисана културна добра од изузетног значаја у складу са законом који уређује систем заштите и коришћења културних добара (у даљем тексту: Закон) надлежно министарство и министарство надлежно за послове заштите културних добара споразумно ће донети акт о начину и висини учешћа у трошковима редовног одржавања, које је у надлежности локалне самоуправе.

Члан 10.

Предлоге за уређење спомен обележја који су као културна добра, у зависности од свог значаја, разврстана у одговарајуће категорије у складу са Законом, дају надлежни заводи за заштиту споменика културе надлежном министарству једном годишње и то најкасније до 30. септембра текуће календарске године.

Иницијатива за уређење спомен обележја који нису у складу са Законом класификована као културна добра може се поднети надлежном министарству преко територијално надлежног завода за заштиту споменика културе, најкасније до 31. маја текуће календарске године.

Средства за уређење спомен обележја обезбеђују се у буџету Републике Србије у складу са законом, као и путем поклона и донација.

Члан 11.

Јединица локалне самоуправе је дужна да води прописане евиденције о спомен обележјима које редовно одржава и да, најкасније до 20. децембра, за текућу календарску годину, достави надлежном министарству извештај о броју, врсти и техничком стању спомен обележја.

Јединица локалне самоуправе може да постави, премести, реконструише или уклони спомен обележје само на основу претходно прибављене сагласности надлежног министарства. У поступку давања сагласности, надлежно министарство ће, уколико је потребно, извршити консултације са релевантним државним органима.

Члан 12.

Надлежни министар ближе ће прописати начин уређења и редовног одржавања спомен обележја у Републици Србији.

Спомен обележја у иностранству

Члан 13.

Спомен обележја у иностранству уређују се и одржавају у складу са прописима односне државе и, по правилу, на начин на који су уређени и одржавани спомен обележја других држава, ако међународним споразумом између односне државе и Републике Србије није другачије одређено.

О уређењу и одржавању спомен обележја у иностранству, стара се надлежно министарство, у сарадњи са министарством надлежним за спољне послове.

Ради вршења послова из става 1. овог члана територијално надлежна дипломатско конзуларна представништва достављају надлежном министарству извештаје о стању спомен обележја до 30. марта текуће календарске године.

На основу предлога мера за редовно одржавање и уређење спомен обележја, које издаје републичка установа надлежна за заштиту споменика културе, територијално надлежно дипломатско конзуларно представништво закључује уговоре о редовном одржавању и уређењу спомен обележја, уз претходно прибављену сагласност надлежног министарства.

Члан 14.

Надлежни министар ближе ће прописати начин уређења и редовног одржавања спомен обележја у иностранству, уз претходну сагласност министарства надлежног за спољне послове и републичке установе надлежне за заштиту споменика културе.

Спомен обележја припадника страних оружаних снага у Републици Србији

Члан 15.

Спомен обележја припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије одржавају се у складу са прописима Републике Србије и морају да буду видљиво означени надгробним обележјима на којима су исписани подаци о сахрањеним припадницима савезничких и других страних оружаних снага.

Подаци из става 1. овог члана на спомен обележју исписују се прво на српском језику, ћириличним писмом, а потом на језику и писму народа коме припадају.

Члан 16.

За уређење и редовно одржавање спомен обележја припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије надлежне су домицилне државе преко својих дипломатско-конзуларних представништава, уколико не постоји међународни уговор између односне државе и Републике Србије.

Страна дипломатско-конзуларна представништва су дужна да за радове које планирају да спроведу на спомен обележју припадника страних оружаних снага, прибаве потребне сагласности у складу са прописима Републике Србије, као и сагласност надлежног министарства.

Члан 17.

Надлежни министар ближе ће прописати начин уређења и редовног одржавања спомен обележја припадника страних оружаних снага.

Глава IV

ИЗГРАДЊА И ПОСТАВЉАЊЕ СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

Члан 18.

Предлог за изградњу или постављање спомен обележја могу поднети државни органи, територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица, удружења грађана и дипломатско конзуларна представништва страних држава.

Предлог за изградњу или постављање спомен обележја, подноси се надлежном министарству, преко територијално надлежног завода за заштиту споменика културе.

Члан 19.

Предлог за изградњу или постављање спомен обележја садржи:

- 1) податке о подносиоцу захтева;
- 2) опис конкретног ратног догађаја који је у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије;
- 3) опис спомен обележја;
- 4) предлог текста који ће бити исписан на спомен обележју;
- 5) предлог места подизања спомен обележја са катастарским подацима;
- 6) идејни пројекат;
- 7) дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима којима се уређује област планирања и изградње и област енергетике;
- 8) дозволе, сагласности, услови и претходна мишљења у складу са Законом у

случају да се планира изградња или постављање спомен обележја у оквиру непокретних културних добара, њихове заштићене околине или добара под претходном заштитом;

9) предлог начина одржавања спомен обележја;

Члан 20.

Решење о изградњи односно постављању спомен обележја доноси надлежно министарство, по претходно прибављеним мишљењу Савета, као и: територијално надлежног завода за заштиту споменика културе, односно републичке установе надлежне за заштиту споменика културе, у складу са Законом.

Члан 21.

Није дозвољена изградња или постављање спомен обележје:

- 1) ако не одговара историјским или стварним чињеницама, ако се њима вређају општи и државни интереси, национална и верска осећања или вређа јавни морал;
- 2) за конкретан ратни догађај који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије;
- 3) за догађај који симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије;
- 4) лицу које је заступало фашистичке, шовинистичке, нацистичке или сепаратистичке идеје или идеологије;
- 5) лицу које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Глава V

ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 22.

Централну евиденцију о свим спомен обележјима у Републици Србији, српским спомен обележјима у иностранству, као и о спомен обележјима припадника страних оружаних снага у Републици Србији води надлежно министарство.

Евиденцију о спомен обележјима у Републици Србији води и јединица локалне самоуправе за спомен обележја која се налазе на територији јединице локалне самоуправе.

Евиденцију о спомен обележјима у Републици Србији који су категорисани као културна добра у складу са Законом, воде и територијално надлежни заводи за заштиту споменика културе.

Евиденцију о спомен обележјима у иностранству води и републичка установа надлежне за заштиту споменика културе и дипломатско, односно конзуларно представништво Републике Србије у односној земљи.

Евиденцију о спомен обележјима припадника страних оружаних снага који су категорисани као културна добра у складу са Законом, воде и територијално надлежни заводи за заштиту споменика културе.

Надлежни министар прописује садржину и изглед евиденција из овог члана, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове заштите културних добара и министарства надлежног за спољне послове.

Члан 23.

Надлежно министарство води јединствену евиденцију о погинулим лицима у циљу формирања базе погинулих почев од Првог балканског рата.

Евиденција из става 1. овог члана се успоставља у статистичке и научноистраживачке сврхе.

Посебан циљ евиденције из става 1. овог члана је обједињавање података о погинулим из постојећих евиденција које воде надлежни државни органи, организације и установе у Републици Србији.

Ради размене података и информација од значаја за успостављање евиденције из става 1. овог члана, надлежно министарство може остварити и међународну сарадњу са надлежним органима других држава и међународним организацијама.

Заштита података обухваћених евиденцијом из става 1. овог члана остварује се у складу са законом који уређује област заштите података у личности.

Евиденција из става 1. садржи следеће податке о погинулом:

- 1) име, очево име и презиме погинулог;
- 2) датум и околности погибије;
- 3) место погибије;
- 4) место сахрањивања.

На захтев надлежног министарства државни органи, организације, институције и друга правна лица дужни су да дају податке о погинулим лицима којима располажу у оквиру евиденција које воде.

Влада прописује процедуре и облике сарадње између надлежног министарства, других државних органа, организација, институција и других правних лица у поступку формирања јединствене евиденције погинулих.

Глава VI

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Члан 24.

Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши надлежно министарство.

У вршењу надзора инспектор је овлашћен да:

- 1) изврши увид у стање спомен обележја и радове који се изводе на спомен обележју, односно његовој заштићеној околини;
- 2) контролише испуњеност прописаних услова за чување, одржавање коришћење спомен обележја, односно извођење радова на њима;
- 3) обустави радове који се изводе без утврђених услова и без сагласности на пројекат и документацију, односно извршавање мера техничке заштите и других радова који се не изводе у складу с пројектом на који је дата сагласност, односно актом који се односи на те радове;
- 4) наређује привремене мере у случају да прети опасност да се спомен обележје уништи или оштети;
- 5) обавештава надлежне установе заштите и органе о запаженим неправилностима у заштити и коришћењу спомен обележја и тражи њихову интервенцију и
- 6) предузима и друге мере и радње за које је овлашћен посебним прописима.

Члан 25.

Ако инспектор, приликом вршења инспекцијског надзора утврди да је дошло до поступања супротно овом закону, односно да овај закон није примењен или да је неправилно примењен, о истом ће сачинити записник и наложити мере ради отклањања утврђених неправилности и одредити рок у коме се оне морају отклонити.

Ако се у вршењу инспекцијског надзора утврди да је изграђено спомен обележје супротно одредби члана 21. овог закона, ~~надлежно министарство~~ донешће решење о уклањању спомен обележја.

Решењем из става 2. овог члана одређује се рок у коме је инвеститор дужан уклонити спомен обележје.

Решењем из става 2. овог члана одређује се да ли је пре уклањања спомен обележја потребно урадити пројекат рушења, као и начин извршења путем друге особе у случају да инвеститор то сам није учинио у року одређеном решењем о уклањању.

Трошкови извршења инспекцијског решења падају на терет инвеститора.

Глава VII

ПОСТУПАК

Члан 26.

О чињеницама из чл. 11. став 2, чл. 20, 21. и 25. овог закона решењем одлучује надлежни министар.

Члан 27.

Против решења из члана 26. овог закона може се изјавити жалба.

Жалба на решење из члана 26. овог закона изјављује се Влади, преко надлежног министарства.

Жалба не задржава извршење решења.

Члан 28.

Против коначног решења из члана 27. овог закона може се водити управни спор.

Глава VIII

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 29.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 8. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 11. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу, органу аутономне покрајине и органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 18. став 2. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу, органу аутономне покрајине и органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 21. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије и органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 25. став 3. овог закона.

За прекршај из ст. 3, 4. и 5. овог члана казниће се правно лице новчаном казном у висини од 1.000.000 до 2.000.000 динара.

За прекршај из ст. 3, 4. и 5. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара.

За прекршај из ст. 3, 4. и 5. овог члана казниће се и физичко лице новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара.

Глава IX

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30.

Прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, уколико нису у супротности са њим.

Члан 31.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Закон о уређивању и одржавању гробља бораца („Службени гласник СРС“ бр.22/64, 51/71 и 11/76);

3) Закон о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије („Службени лист СФРЈ“ број 60/75);

5) Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству („Службени лист СФРЈ“ бр.29/73 и 29/76).

Члан 32.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.